

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1462-14

meddelad i Stockholm den 11 september 2015

KLAGANDE

AA

Ombud: Advokat Mats Carnestedt
Box 200
177 24 Järfälla

MOTPART

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 24 februari 2014 i mål nr 6342-13, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Återkallelse av förordnande som vigsselförrättare

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Högsta förvaltningsdomstolen avvisar AAs yrkande om ersättning för kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen.

Dok.Id 161457

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade den 14 januari 2013 att återkalla AAs förordnande som vigselförrättare. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande. AA är styrelseledamot i ett aktiebolag som i kommersiellt syfte bl.a. erbjuder ceremonitjänster i samband med vigsel. Ett förordnande som vigselförrättare är inte avsett att användas som ett led i en kommersiell verksamhet och det får inte råda något tvivel om att förrättaren företräder det allmänna och inte ett enskilt företag. Den verksamhet som AA bedriver i aktiebolaget är inte förenlig med hans uppdrag som vigselförrättare. Sammanfattningsvis ansåg länsstyrelsen att AA misskötte sitt uppdrag som vigselförrättare och visade bristande insikt i den myndighetsutövning som det innebär att förrätta vigsel.

AA överklagade utan framgång länsstyrelsens beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm och förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm.

YRKANDEN M.M.

AA fullföljer sin talan och yrkar i första hand att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av kammarrättens dom, ska besluta att inte återkalla hans förordnade som vigselförrättare och i andra hand att ärendet ska återförvisas till länsstyrelsen för förnyad handläggning. Han yrkar vidare ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta förvaltningsdomstolen med 56 250 kr avseende ombudsarvode.

AA anför bl.a. följande. Länsstyrelserna tillämpar olika principer i frågan om vad som utgör grund för återkallelse av ett förordnande som vigselförrättare. En länsstyrelse har förordnat en person som erbjuder och tar betalt för ceremonitjänster liknande de som han erbjuder. Han har aldrig krävt ersättning för en vigselakt oavsett hur tidskrävande den har varit. Brudparen är inte tvungna att betala något till honom utan detta sker helt frivilligt. Ersättningen från brudparen är ofta noll kronor, ibland några hundra kronor och någon enstaka

gång, vid mer tidskrävande ceremonier, ett par tusen kronor. Han tar aldrig emot någon betalning om det handlar om en enkel vigselakt.

Länsstyrelsen i Stockholms län bestrider bifall till yrkandena.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

AA är styrelseledamot i ett aktiebolag som mot betalning erbjuder ceremonitjänster i samband med vigsel. Frågan i målet är om denna verksamhet medför att det finns grund för att återkalla hans förordnande som vigselförrättare.

Rättslig reglering m.m.

I 4 kap. 3 § äktenskapsbalken anges vem som är behörig att förrätta vigsel. Det är såvitt nu är aktuellt den som länsstyrelsen har förordnat. Ett sådant förordnande innebär att förvaltningsuppgifter överlämnas till en enskild individ i enlighet med 12 kap. 4 § andra stycket regeringsformen.

Innan någon förordnas till vigselförrättare ska länsstyrelsen enligt 4 kap. 4 § första stycket äktenskapsbalken pröva att han eller hon har de kunskaper och kvalifikationer i övrigt som behövs för uppdraget. Länsstyrelsen ska enligt tredje stycket återkalla förordnandet om vigselförrättaren inte längre uppfyller kraven enligt första stycket eller missköter sitt uppdrag.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § äktenskapsbalken infördes 2009 och i förarbetena sägs bl.a. följande (prop. 2008/09:80 s. 24 och 29 f.). Med hänsyn till att de uppgifter som delegeras till vigselförrättaren utgör myndighetsutövning som för med sig betydande rättsliga konsekvenser måste det ställas höga krav på de personer som rekryteras för uppdraget. Med förordnandet följer en rätt att under personligt ansvar företräda det allmänna och det är av stor vikt att de personer som utses till förrättare har de kunskaper och kvalifikationer i övrigt som behövs

för uppdraget. Med kravet att en vigselförrättare ska ha de kunskaper som behövs för uppdraget avses att förrättaren har sådana kunskaper att äktenskapsbalkens regler om vigsel och därmed sammanhängande åtgärder kommer att följas. Att vigselförrättaren även i övrigt har de kvalifikationer som behövs innebär att förrättaren ska ha ett gott omdöme och åtnjuta allmänt förtroende samt ha den erfarenhet som krävs för att kunna fullgöra uppdraget på bästa sätt. Förrättaren ska också vara väl medveten om vigselns betydelse och det ansvar som är förenat med uppdraget. Ett exempel på när en vigselförrättare missköter sin uppgift är att förrättaren inte följer de bestämmelser som gäller för vigsel.

Innan de nuvarande bestämmelserna i 4 kap. 4 § äktenskapsbalken infördes var frågan om vilka krav som en person skulle uppfylla för att förordnas som vigselförrättare oreglerad. Däremot fanns en sedan länge etablerad praxis från länsstyrelserna och från regeringen dit ett beslut om avslag på en ansökan om att förordnas som vigselförrättare då kunde överklagas. Av denna praxis framgår bl.a. att en förutsättning för att en person ska förordnas som vigselförrättare är att denne i kraft av sin ställning kan bidra till att förrättningen ges en officiell prägel och att det klart framgår att förrättaren företräder det allmänna; förrättaren får inte ge intryck av att företräda enskilda intressen, t.ex. en viss organisation eller ett visst företag (se regeringens beslut Ju2004/6172/L2, Ju2006/5710/L2 och Ju2009/4742/L2). Nära anknytning till hotell- och konferensverksamhet och liknande har ansetts utgöra grund för att avslå en ansökan om att förordnas till vigselförrättare (se regeringens beslut 93-1726, 93-2987 och Ju2006/2632/L2).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Ett förordnade som vigselförrättare ska återkallas om vigselförrättaren saknar de kunskaper och kvalifikationer som krävs för uppdraget eller missköter det. Förordnandet har ytterst sin grund i 12 kap. 4 § andra stycket regeringsformen och bestämmelsen om återkallelse måste därför läsas och tolkas i ljuset av vad som stadgas i 1 kap. 9 § regeringsformen, nämligen att den som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska beakta allas likhet inför lagen (likhetsprincipen) samt iaktta saklighet och opartiskhet (objektivitetsprincipen).

För den som är anställd i statlig tjänst kommer objektivitetsprincipen till uttryck i bl.a. 7 § lagen (1994:260) om offentlig anställning vari sägs att en arbetstagare inte får utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet. Principen återspeglas även i jävsreglerna i 11 och 12 §§ förvaltningslagen (1986:223).

En vigselförrättares uppgifter innefattar myndighetsutövning. Det är därför av särskild vikt att vigselförrättaren inte riskerar att ge intryck av att företräda något annat intresse än det allmänna och inte heller låter sig påverkas av ovidkommande hänsyn vid fullgörandet av uppdraget eller agerar på ett sätt som kan medföra att han eller hon riskerar att hamna i en intressekonflikt.

AA erbjuder, genom det aktiebolag i vilket han är styrelseledamot, mot betalning ceremonitjänster i samband med vigsel. Denna verksamhet har ett mycket nära samband med hans uppdrag som vigselförrättare och får mot bakgrund av vad som nyss anförts anses oförenlig med uppdraget som vigselförrättare. AA uppfyller av det skälet inte de krav som bör ställas på en vigselförrättare. Länsstyrelsen har därmed haft grund för att återkalla hans förordnande som vigselförrättare och överklagandet ska avslås.

Mål nr
1462-14

Det saknas laglig möjlighet att utge ersättning för en enskilds kostnader i mål om återkallelse av förordnande som vigsselförrättare. AAs yrkande om ersättning för kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen ska därför avvisas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Karin Almgren, Margit Knutsson, Thomas Bull och Per Classon.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Anne-Therése Byström.